

Zimní sčítání vydry říční na Dačicku a v Orlických horách v roce 2021

Winter census of Eurasian otter in Dačice area and PLA Orlické hory in the year 2021

Lukáš POLEDNÍK¹, Kateřina POLEDNÍKOVÁ¹, Václav PAVEL², Václav BERAN^{1,3}¹ALKA Wildlife, o.p.s., Liděřovice 62, 380 01 Dačice; email: lukas.polednik@alkawildlife.eu²Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Regionální pracoviště Východní Čechy, Správa CHKO Orlické hory, Dobrovského 332, 516 01 Rychnov nad Kněžnou³Muzeum města Ústí nad Labem, p.s., Masarykova 1000/3, 400 01 Ústí nad Labem**Abstract**

In the year 2021 two snow tracking surveys were carried out, in Orlické hory PLA and Dačice region. In Dačice region, a fishpond area, 12 adults were identified in 100 km² size area, in three cases the female was followed by unknown number of cubs (conditions were not sufficient to assess the number of siblings). In Orlické hory PLA, mountain region of 204 km², eight adults were identified, one female was followed by two cubs. Comparison with results from previous censuses shows that winter densities are stable in time in both areas.

Keywords:

Eurasian otter; numbers; population density; snow-tracking

Úvod

Pravidelný a dlouhodobý monitoring výskytu a populačních hustot je základním kamenem pro sledování stavu a vývoje populace ohroženého druhu. Tyto informace jsou pak zásadním zdrojem pro rozhodování v rámci péče o daný druh. Monitoring je tedy povinností vyplývající ze Směrnice č. 92/43/EEC, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Odhad hustot populací pomocí stopovacích akcí ve vybraných oblastech je jednou z pěti metod monitoringu vydry říční na našem území dle Programu péče pro vydru říční (*Lutra lutra*) v České republice v letech 2009 – 2018 (POLEDNÍK *et al.* 2009). Od zimního období 2003/2004 je na základě sněhových podmínek a personálních možností každoročně zorganizováno několik stopovacích akcí ((POLEDNÍK *et al.* 2004, POLEDNÍK *et al.* 2007, POLEDNÍK *et al.* 2012, POLEDNÍK *et al.* 2018).). Odhad hustot je od počátku prováděn stejnou metodou a výsledky jsou tedy porovnatelné mezi lokalitami i roky. V roce 2021 bylo v zimním období realizováno sčítání vyder na čerstvém sněhu ve dvou oblastech: Dačicko a Orlické hory.

Metoda

Sčítání vyder bylo realizováno metodou stopování na čerstvém sněhu. V rámci vytipovaného území zkušební pracovníci kompletně projdou a zkontrolují veškeré vodní toky a plochy. Kontroly probíhají pěšky, v případě vyššího sněhu se sněžnicemi či na běžkách. Vše probíhá pouze jeden den po nasněžení, tak aby bylo možné jednoznačně rozlišit stopy zvířat z předchozí noci proti starším. Do papírových kopií turistických map (1:50000, Edice Klubu českých turistů) jsou zaznačeny všechny nalezené stopní dráhy vyder. U každé stopní dráhy je zaznamenán její směr (proti či po proudu), velikost stop a počet zvířat. Jedinci jsou rozlišováni

pouze na samostatné jedince (tedy dospělí samci, samice, ale i mladá, ale již samostatná zvířata) a na rodiny (tedy samice s jedním či více mláďaty). Tato metoda umožňuje spočítat jedince, kteří se v daném území pohybovali předchozí noc. Standardně je hustota vyder odhadována v kvadrátech 10×10 km, odvozených od střeoevropské mapovací sítě KFME (SLAVÍK 1971), to je případ Dačicka. V případě horských oblastí je kontrolována větší oblast na základě geomorfologie či jiných parametrů – v pohoří Orlických hor bylo území definováno hranicemi CHKO. V obou případech byla akce realizována s pomocí sedmi zkušených zoologů.

15.1.2021 bylo realizováno sčítání na Dačicku, na území 10×10 km (tedy 100 km^2). Oblast se nachází na jihu země při hranici s Rakouskem na rozhraní Čech a Moravy v povodí řeky Moravská Dyje, ta ale do monitorovaného kvadrátu zasahuje jen v úseku několika desítek metrů. Centrálním tokem monitorovaného kvadrátu je Bolíkovský potok o šířce 3 - 7 m. Hlavním prostředím pro vydry v tomto území jsou rybníky, kterých se zde nachází 122 o průměrné velikosti 1,1 ha.

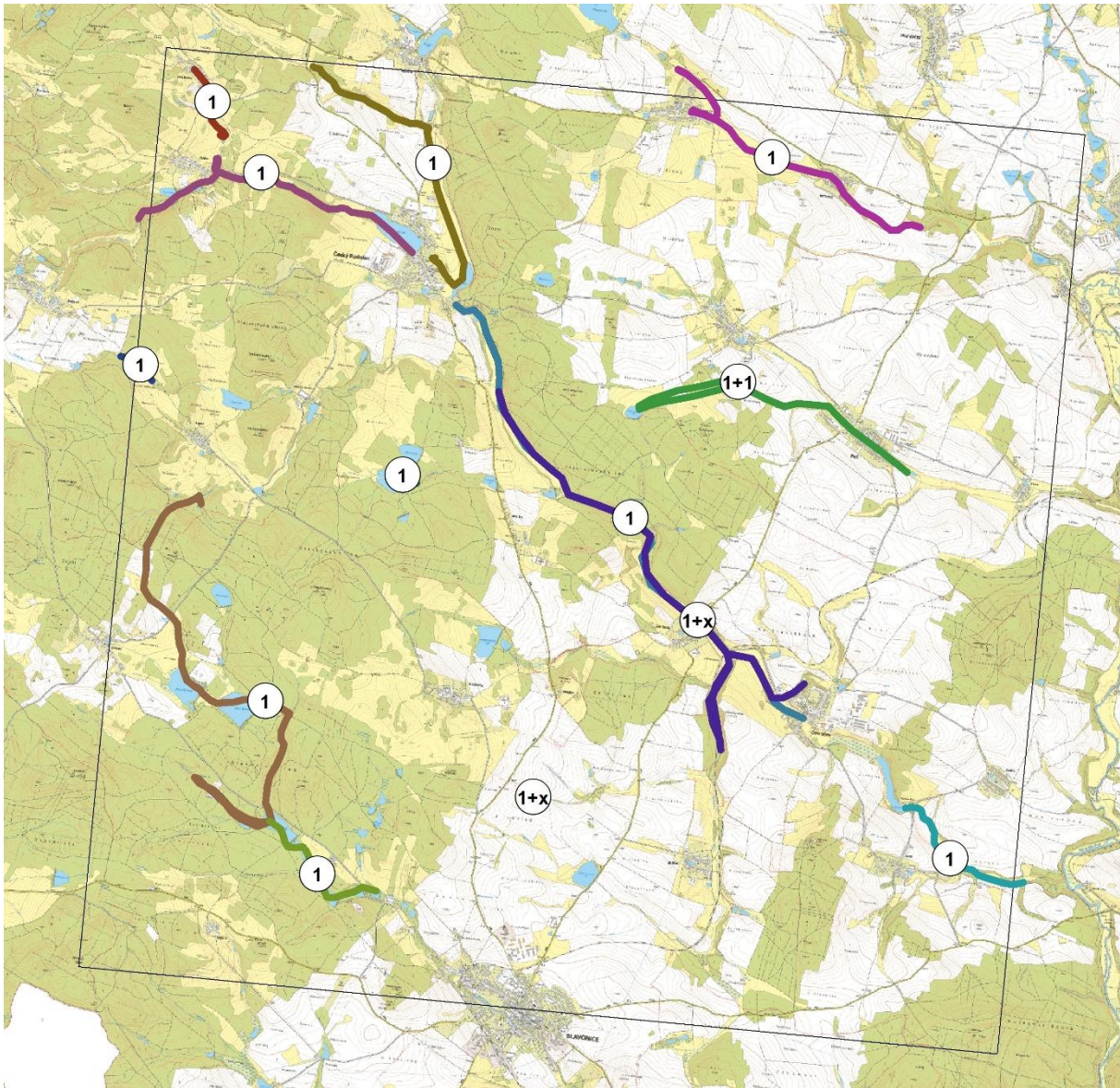
21.1.2021 bylo realizováno sčítání v CHKO Orlické hory, které se nachází na severu země při hranici s Polskem. CHKO se nachází na území o velikosti 204 km^2 . Centrem CHKO je hřeben Orlických hor, průměrná nadmořská výška CHKO je 789 m.n.m. Území patří z velké části do povodí Orlice, sever částečně do povodí Metuje. Oblastí protéká několik středně velkých toků horského charakteru, které jsou hlavním prostředím pro vydry. Vydry ale také využívají zhruba 40 drobných rybníčků (průměr 0,04 ha), které se zde také nacházejí.

Při obou akcích nasněžil čerstvý sníh předchozí den a v noci před sčítáním již nesněžilo. Stáří stop bylo možné jednoznačně rozlišit. Stojaté vody byly zamrzlé, toky buď částečně, nebo vůbec, na tocích proto podmínky nebyly ideální. Z toho důvodu bylo místy obtížné rozlišit překryv jedinců a počet mláďat. Větší toky byly kontrolovány zkušenějšími pracovníky. Hodnoceno bylo chování zvířat, velikost stop, pečlivě byly kontrolovány příčné bariéry (např. počet mláďat u rodiny v Orlických horách byl určen dle stopních drah při obcházení jezu), v případě Dačicka nebyl počet mláďat spolehlivě určen ani u jedné rodiny.

Výsledky a diskuse

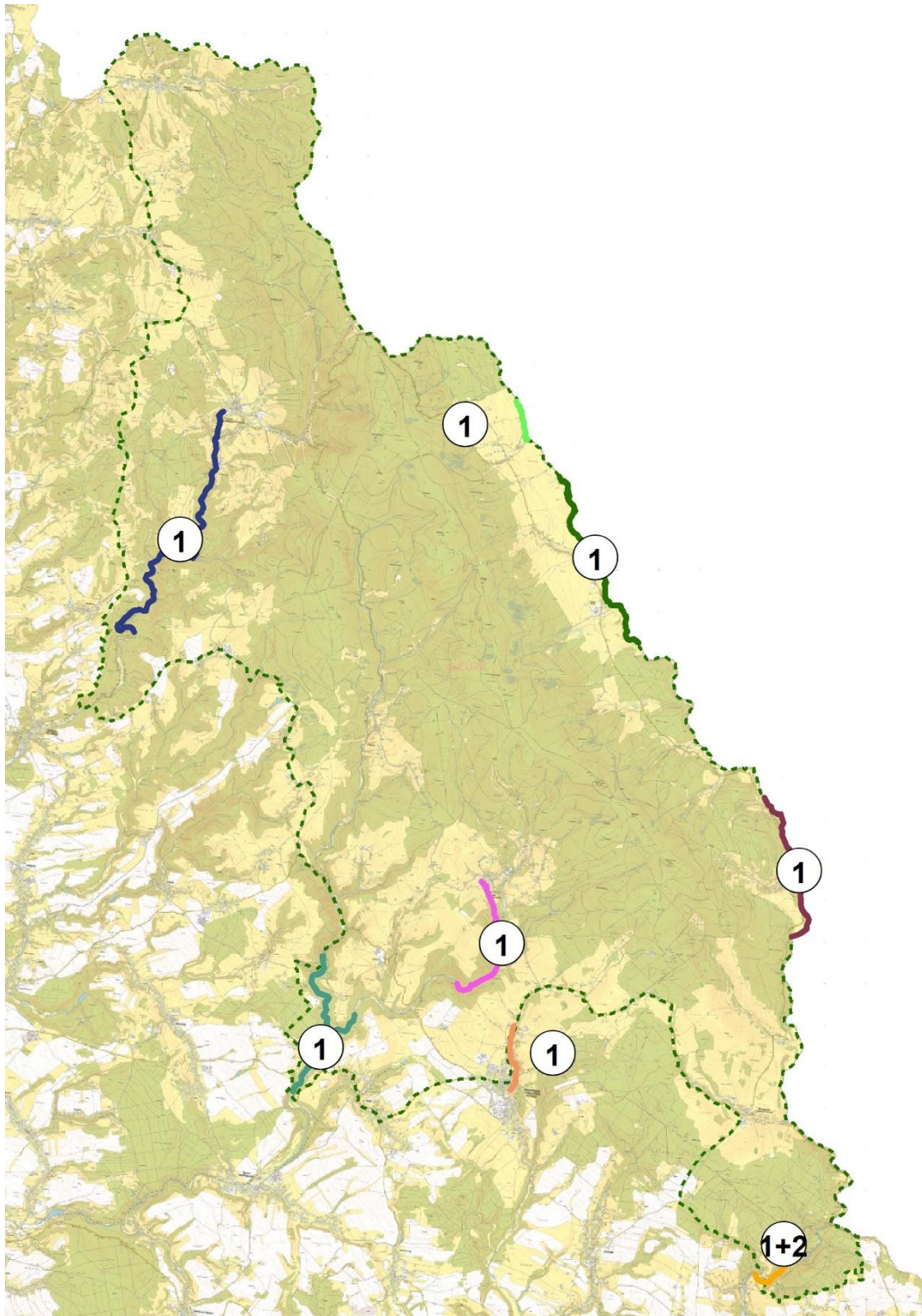
V rybníkářské oblasti Dačicko bylo 15.1.2021 na území o velikosti 10×10 km zaznamenáno 13 dospělých jedinců, ve třech případech se jednalo o rodiny (dospělý a nejistý počet mláďat) (Obr. 1). Oblast Dačicka (povodí Moravské Dyje) je tradiční oblastí, kde bylo stopování provedeno v minulosti již 8× (KRANZ a TOMAN 2000, POLEDNÍK *et al.* 2004, POLEDNÍK *et al.* 2007, POLEDNÍK *et al.* 2012, POLEDNÍK *et al.* 2018). Zjištěné hodnoty v tomto kvadrátu v průběhu let oscilují mezi 9 až 14 dospělými jedinci s průměrem 11,7 ($\pm 2,18$; SD). Mírně se mění také počet rodinných skupin od jedné do tří. Data jednoznačně ukazují, že dlouhodobě je hustota populace vyder v této oblasti stabilní (Obr. 3).

V Orlických horách bylo sčítání realizováno 21.1.2021 na celém území CHKO. Identifikováno bylo v tomto území 8 dospělých jedinců, z čehož jeden jedinec byla samice se dvěma mláďaty (Obr. 2). V přepočtu na standardní plochu jsou to 4 dospělí jedinci na 100 km^2 . Porovnání s výsledky z let 2013 a 2017 (POLEDNÍK *et al.* 2018) naznačuje, že i v CHKO Orlické hory je zimní hustota populace vyder stabilní (Obr. 3).

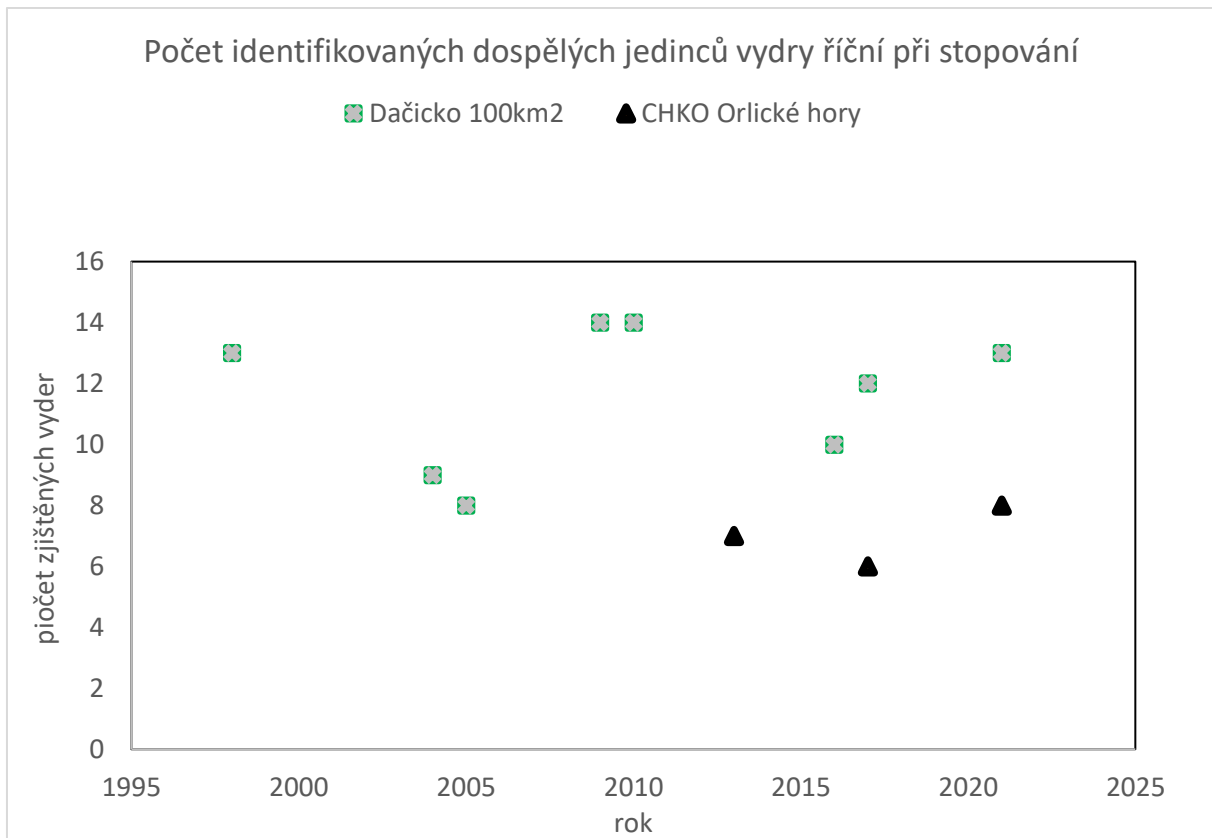
Obr. 1 Výsledky stopování na Dačicku dne 15. 1. 2021. Vyznačený čtverec, stopovaná oblast, má plochu 10×10 km. Barevně jsou vyznačeny stopní dráhy nalezených jedinců. „1“ - jeden samostatný jedinec; „1 + x“ - samice a počet mláďat.

Fig. 1 The results of snow-tracking in the Dačice area (15th January 2021). Marked square, snow-tracked area, has the size of 10×10 km. Coloured lines represent the trails of individual otters. „1“ - single independent individual, „1 + x“ - female and cubs.

Obr. 2 Výsledky stopování v CHKO Orlické hory ze dne 21. 1. 2021. Zelená šrafovaná linie: hranice CHKO Orlické hory, stopovaná oblast. Barevně jsou vyznačeny stopní dráhy nalezených jedinců. „1“ - jeden samostatný jedinec; „1 + x“ - samice a počet mláďat.

Fig. 2 The results of snow-tracking in the area of PLA Orlické hory (21st January 2021). Coloured lines represent the trails of individual otters. „1“ - single independent individual, „1 + x“ - female and number of dependent cubs.

Obr. 3. Vývoj populací vydry říční na Dačicku a v Orlických horách na základě stopování.

Fig. 3 Development of otter numbers in Dačice area and PLA Orlické hory in time.

Obr. 4. Zamrzlý Malý Pařezní rybník při stopování 15.1.2021 na Dačicku.

Fig. 4 Frozen Malý Pařezní pond during snow tracking on 15th of January 2021 in Dačice area.

Obr. 5. Stopní dráha vydry, která přešla mezi dvěma drobnými toky přes pole (Dačicko 15.1.2021)
Fig. 5 Otter trail crossing land between two small creeks (Dačice area, 15th January 2021)

Obr. 6. Bělá, typický tok Orlických hor (21.1.2021)
Fig. 6 Bělá, typical river in Orlické hory (21th January 2021)

Poděkování

Sčítání vydry říční v roce 2021 bylo součástí sledování stavu biotopů a druhů organizovaného AOPK ČR. Poděkovat musíme všem terénním pracovníkům: Aleš Jelínek, Aleš Toman, Štěpán Zápotočný, Fernando Mateos-González, pracovníci CHKO Orlické hory.

Literatura

KRANZ A a TOMAN A (2000): Otters recovering in man-made habitats in central Europe. In: GRIFFITHS H I ed. Mustelids in a modern world. Management and conservation aspects of small carnivore: human interactions. Backhys Publishers, Leiden, str: 163 – 183.

POLEDNÍK L, POLEDNÍKOVÁ, K a TOMAN A (2004): Zimní sčítání na třech místech České republiky. Bulletin Vydra 12-13: 29 – 33.

POLEDNÍK L, POLEDNÍKOVÁ K, HLAVÁČ V a BERAN V (2007): Zimní sčítání vyder na šesti místech České republiky v letech 2005 a 2006. Bulletin Vydra 14: 11 – 21.

POLEDNÍK L, POLEDNÍKOVÁ K, ROCHE M, HÁJKOVÁ P, TOMAN A, VÁCLAVÍKOVÁ M, HLAVÁČ V, BERAN V, NOVÁ P, MARHOUL P, PACOVSKÁ M, RŮŽIČKOVÁ O, MINÁRIKOVÁ T a VĚTROVCOVÁ J (2009): Program péče pro vydru říční (*Lutra lutra*) v České republice v letech 2009-2018. AOPK ČR, 84 str.

POLEDNÍK L, POLEDNÍKOVÁ K a HLAVÁČ V (2012): Zimní sčítání vydry říční ve vybraných oblastech České republiky v letech 2008-2012. Bulletin Vydra 15: 29 – 38.

POLEDNÍK L, POLEDNÍKOVÁ K, VĚTROVCOVÁ J, BERAN V a PAVEL V (2018): Zimní sčítání vydry říční ve vybraných oblastech České republiky v letech 2013-2017. Bulletin Vydra 17: 14 – 25.

SLAVÍK B (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fytogeografickému atlasu ČSR. Zprávy Československé botanické společnosti 6: 55 – 62.